

REGINE WENGER

OKTATÁSI ANYAG AZ *EZ ÉN VAGYOK!* CÍMŰ FILM FELDOLGOZÁSÁHOZ

Az alábbiakban példát olvashatunk arról, hogy az antirasszista szemléletű oktatásban hogyan használják, integrálják az *Ez én vagyok!* című filmet Németországban. A filmvetítés egyben kampányként is szolgál, a célcsoport hosszabb ideig foglalkozik a témával. Természetesen a filmnek van speciális, csak Németországra vonatkoztatható aspektusa is, ennek ellenére úgy gondoljuk, a megvalósított program inspirálhatja a hasonló fókuszú magyarországi munkát.

A fordítás (Huber Linda munkája) a Movienet Film GmbH (Rosenheimer Strasse 52. 81669 München) engedélyével, az alábbi internetes kiadvány alapján készült: Regine Wenger: *Yes I Am! Materialien für den Unterricht*. <http://www.movienetfilm.de/yesIAm/lehrerheft.pdf>

RÖVID ISMERTETŐ

Sven Halfar rendező személyes interjúkon, hétköznapi családi helyzeteken és zenei fellépéseken keresztül mutatja be Adé Odokuyát, Danny Kretschmart (D-Flame) és Mamadeét. Mindhárman *afro-németek* és apa nélkül nőttek fel. Németországban élnek, és idegennek érzik magukat. A bőrszínük határozza meg, hogy környezetük miként viszonyul hozzájuk.

Zenei hivatásuk összeköti őket: Adé zenész, D-Flamme rapper, Mamadee énekes, aki saját dalokat ír. Tiltakoznak a rasszizmus és az intolerancia ellen; zenéjükkel a saját útjukat járják, így szereznek elismertséget és megerősítést. Aktív résztvevői a „Brothers Keepers” („Testvérek őrzői”) és „Sisters Keepers” („Nővérek őrzői”) projekteknek.

/A két projekt Németországban indult 2000-ben, hogy Alberto Adriano, mozambiki származású fiatalember brutális meggyilkolására adott válaszként antirasszista szolidaritási kampányokat valósítson meg. A szervezetek a toleranciáért folytatott aktív küzdelem mellett mindinkább komplex mentálhigiénés szolgáltatást nyújtanak és támogató hálózatot tartanak fenn Európa-szerte; a fiatal nemzedék számára nyújtanak szolgáltatásokat. A szerk./

LEHETSÉGES TÉMÁK

- ♦ Az identitás megtalálása
- ♦ Integráció és a saját kultúra illetve a szülőföld keresése
- ♦ A másság elfogadása és tisztelete
- ♦ A fiatalok között tapasztalható jobboldali radikalizmus és rasszizmus problémája
- ♦ A zene mint társadalompolitikai erő

GYAKORLATI FELADATOK

Megjegyzések a filmhez

A dokumentumfilm kiindulópontját a „Brothers Keepers” és „Sisters Keepers” zenei projektek adták. A zenészek keletnémet iskolákba mentek, hogy bemutassák az *Adriano (Utolsó figyelmeztetés)* c. videót. A klip Alberto Adriano meggyilkolására adott reakció, akit neonácik támadtak majd öltek meg 2000 júniusában Dessauban.

A film családi fényképekből összeállított fotókollázzsal kezdődik, bevágásokkal Adé, D-Flame és Mamadee színpadi fellépéseiről, amit egy fekete fiú elleni támadás szcenírozott felvétele szakít meg. Mindeközben egy ismert NDK úttörődal, a *Mi hazánk* hallható. A film témái azonnal nyilvánvalóvá válnak, tartalmi felépítése pedig láthatóvá.

REGINE WENGER

Halfar egymástól eltérő alkotóelemeket ötvöz. A három főszereplő portréja és az anyákkal készített interjúk mellett szcenírozott jeleneteket használ D-Flame rapdalainak aláfestéséhez. Adé dalainak vizuális keretét a videoklip stílus adja, ami részben fekete-fehérben készült. Különböző archív felvételek (pl. NDK-s úttörők a hatvanas évekből, úttörők vonulnak fel Erich Honecker köszöntésére, a '89. novemberi falbontás, a kilencvenes években és a '92 augusztusában Rostock-Lichtenhagenben történt keletnémet idegenellenes rendezvényekről „D” fedőnéven készült jelentések), szemléltetik a történelmi eseményeket, amelyek az új anyagba montírozva speciális értelmi összefüggéseket közvetítenek (a személyiség állami befolyásolása az NDK-ban, neofasiszta támadások a falomlását követő Kelet-Németországban). 1975 Nigériájából szintén beépít képeket. Ebben az évben történt Yakubu Govon katonai diktátor vértelen megbuktatása.

A portrék egymást váltják, de mind nyelvileg, mind képileg gyakran kapcsolódnak össze egymással (pl. D-Flame az édesapja iránti vágyakozásáról beszél – Adé a kisfiával meglátogatja apja nigériai sírját; '92-es archív felvételek mutatják Rostock-Lichtenhagenben a külföldiek lakta otthonok elleni tömeges támadásokat, ablakbetöréseket – Mamadee irtózáttal meséli az otthoni diszkóban átélt élményeit, miközben egy ablakon néz kifelé).

FILMNÉZÉS ELŐTT

Az otthon-interjú

(A haza és a mások iránti elfogadás fogalmára és tartalmára vonatkozó személyes megfogalmazások, szóbeli kifejezések gyakorlása interjú formában.)

Gyakorlat: kölcsönösen válaszoljátok meg az alábbi kérdéseket egymásnak, és prezentáljátok azt a csoportnak!

Mondd spontán a gondolataidat a következőkről:

- ♦ Utálom..., mert... / Szeretem..., mert...
- ♦ Milyen tulajdonságokat értékelsz más embereknél?
- ♦ Van számodra viselkedésszerű különbség azonos és eltérő neműek között? Melyek ezek?

- ♦ Milyen tulajdonsággal kell egy barátnak, barátnőnek rendelkeznie számodra?
- ♦ Milyen helyzethez, adottságokhoz alkalmazkodnál, milyenekhez nem?
- ♦ Mit jelent számodra Németország?
- ♦ Mi tartozik számodra a német kultúrához?

Az R-profil

(Nyelvileg és tartalmilag foglalkozni olyan fogalmakkal, mint elfogadás és tolerancia, felfedezni a társadalmi dimenziókat, az elfogadás és tolerancia problematikájáról állást foglalni, személyes kezelési stratégiákon gondolkodni, a témát profilvázlatként ábrázolni – ez lesz a „Respekt-profil”).

A német nyelvben a *respekt* szó szinonimái: figyelem, elismerés, csodálat, nagyrabecsülés, tekintettel lenni, tisztelni. Különbözőképpen használatos: tiszteletet teremteni, nagy tisztelettel lenni valaki vagy valami iránt, tiszteletet mutatni.

A *tolerancia* szóhoz szintúgy rendelhetők asszociációk: türelemmel viseltetni a másik iránt, engedni más nézőpontnak is, elismerni a különbözőségeket.

Tolerare (latin): eltűrni, elviselni.

A máságra iránti tisztelet és tolerancia, minden ember iránti tisztelet és tolerancia, a társas érintkezések határainak megismerése, a nyelv mint erőszakmentes eszköz elfogadása, a konfliktusok békés megoldása olyan erkölcsi normák, amelyek a mi társadalmunkban új kihívásként jelennek meg. A tisztelet és tolerancia kultúrájának kell kibontakoznia ahhoz, hogy az olyan negatív társadalmi tendenciák, mint a rasszizmus és a jobboldali radikalizmus, ne nyerhessenek tért.

Feladat: a diákok házi feladatként készítsenek kártyákat, melyeken a tisztelettel és toleranciával kapcsolatos állítások szerepelnek, például:

- ♦ a tisztelet összefüggésben áll az alá- és fölérendeltséggel;
- ♦ mások tisztelete felszabadító érzés;

OKTATÁSI ANYAG AZ EZ ÉN VAGYOK! CÍMŰ FILM FELDOLGOZÁSÁHOZ

- ♦ a fiatalok megengedhetik maguknak, hogy tiszteletlenek legyenek másokkal szemben;
- ♦ a tolerancia voltaképpen udvariasság;
- ♦ ha megsértének valakit, vagy átlépném a határokat, akkor erre figyelmeztessenek!

Kb. 5 fős csoportokban készítsünk „tisztelet-profilokat”. Az egyik fiatal feküdjön le a földre, egy csomagolópapírra tipikus rap-tartásban (kezek speciális helyzetben, a lábak szélesre nyitva). Rajzoljuk körbe, ezután felállhat. Gondolja ki a csoport, milyen szavakat és melyik testrészhez írna a tisztelettel és toleranciával kapcsolatban; illetve a már meglévőket hova helyezné (például a kártyán szereplő feliratokat), majd kommentálják! Vágjuk ki az „R-profil” és a tartalommal együtt függesszük ki a falra a prezentációhoz. Vitassák meg a közösen kialakított ábrázolást.

A filmes feladatok (vizuális feladatok)

- ♦ Kövesd egy közelebből bemutatott személy történetét a filmben!
- ♦ Próbáld megjegyezni az egyik dalt és annak vizuális képét!
- ♦ Ad-e a film magyarázatot a jobboldali radikalizmus lehetséges hátterére (különösen Kelet-Németországban)? Melyek ezek a magyarázatok? (Pl. önálló gondolkodás hiánya, munkanélküliség, félelem, tudatlanság.)
- ♦ Mi a film üzenete? (A zene kikapcsol, szórakoztat, zene a jövő fegyvere, amely képes megváltoztatni a dolgokat, megteremt az összetartozás érzését, megszabadít a félelemtől, és aktívan lép fel a társadalmi és az olyan politikai problémák terén, amilyen a rasszizmus és a jobboldali radikalizmus.)

A FILM MEGNÉZÉSE UTÁN

Portré-csoport

(Emlékképek, részletek és összefüggések felismerése a szereplők karakterével összefüggésben; megérteni és alkalmazni a társadalmilag determinált nyelvi kifejezési formákat.)

Három csoportra osztjuk a diákokat, a csapatok mindegyike a három zenész egyikének portréjára összpontosít. A személyeket (Adé Odokuya, Rapper D-Flame, Mamadee) kisorsoljuk a csoportok között.

ADÉ ODOKUYA: 15 éves koráig szüleivel és testvéreivel Nigériában élt. A szülei a tanulmányaik alatt ismerkedtek meg. 1986-ban megölték az édesapját. Az édesanya Németországba költözött a három gyerekkel. Adé elfogadta ezt a döntést, de azóta két világ között él, s ingázik apja hazája és Köln között. A zene erőt és magabiztosságot ad neki. Az érzései Afrikához kötik. A fiát is afrikai tradíciók szerint neveli (étkezési szokások, áldozati rituálé az édesapja sírjánál). Alberto Adriano gyilkossága, aki ezzel három gyereket hagyott maga után, saját életére emlékezteti Adét. Politikailag aktív neveltetésének is köszönhetően Adriano családjának támogatására létrehozta a „Brothers Keepers” projektet, aminek ma is motorja.

DANNY KRETSCHMAR: művészneve D-Flame. Frankfurt am Main peremén egy újépítésű negyedben nevelkedik. Édesapja amerikai katona volt, sosem ismerte. Leterhelt édesanyja otthonba adta. Bűnöző bandákhoz csatlakozott, börtönbe került. A legjobb barátja öngyilkos lett a börtönben – az eset arra készítette, hogy gondolja újra az életét. Ma négy gyermek édesapja és híres rapper. Dalszövegei erősen önéletrajzi ihletésűek.

MAMADEE: Kölnben lakik, de egy Zwickau közeli kelet-német faluból származik. Van két testvére, édesanyja egyedül él. Sierra Leone-i édesapja vendégdiákként tanult az NDK-ban. Gyermekkoráról így beszél: „védett, békés, de az állam által irányított”. Büszke ifi úttörő volt, és sírt, amikor 1998-ban megszűnt az „úttörősdí”. Énekel, zenél és szöveget ír. Felszabadult, nyílt személyiség benyomását kelti, de a mai napig emlékszik a félelemre, amit egy diszkóban élt át a rendszerváltás után. Leköpték, megtaposták és fegyverrel megsebesítették a külseje

REGINE WENGER

miatt. Leginkább az édesanyja előtt akar erősnek és sebezhetetlennek tűnni.

Feladat: Az összegyűjtött információkat a munkacsoportok rövid előadás formájában prezentálják a résztvevőknek!

Utolsó figyelmeztetés

(Saját művészi kifejezési lehetőségek keresése és találása a témához.)

Alberto Adriano 20 évig élt Dessauban feleségével és három gyermekével. Sok barát vette körül, és állandó állása volt hentesként egy vágóhídon. Azon az estén úgy döntött, lerövidíti az utat hazafelé a parkon keresztül. Három fiatal férfi elzárta előtte az ösvényt, és kíméletlenül ütlegetni kezdtek. Adriano a földre esett. Tovább verték, levetkőztették, majd végigvonszolták a parkon. 2000. június 14-én a dessauai kórházban belehalt súlyos sérüléseibe. Az *Adriano* dal heteken át a top listák első helyén szerepelt.

Az *Utolsó figyelmeztetés* című dal refrénje:

Ez itt az utolsó figyelmeztetés és ne hidd hogy azt csinálsz amit akarsz

Mert ahol te feltűnsz mi is ott leszünk és nem árad tovább a barna szar

Nem árad tovább a barna szar s ha masíroznál tovább hát nincs tovább.

Nincs tovább mer' neked már annyi és nagyon fogsz sírni hogy jaj de fáj

Jajajajajaj jaj de fáj jaj de fáj...mikor az öklünk a pofádba vág

Feladat: Vitassátok meg a refrén szövegét „brainstorming” keretében a többi csapattal!

Témajavaslatok: Lép fel a rasszizmus és a jobboldali radikalizmus ellen tisztelettel és toleranciával! Minden megoldás elképzelhető: rap, kollázs, performansz, hangjáték, videofilm vagy akár színpadi rögtönzés.

A „Brothers Keepers” hiphop- és dalszövegversenyének felhívása:

„Minden évben március 21-én tartják a rasszizmus és a diszkrimináció elleni küzdelem világnapját és a költészet világnapját. A Brothers Keepers Egyesület sikeresen mozgósítja a fiatalokat, hogy felemeljék hangjukat a rasszizmus és minden típusú diszkrimináció ellen, a békés együttélés érdekében. Saját készítésű hiphop-felvételek és/vagy saját szerzeményű versek vehetnek részt a versenyben. Mindkét kategóriában Katja Riemann színésznő, Birol Ünel színész, Clueso hiphop-előadó és Torch, Denyo és Germ, a Brother Keepers tagjai választják ki a győzteseket. Az exkluzív nyeremények mellett egy Meet&Greet vár a nyertesekre a Brothers Keepers aktivistáival és művészeivel, valamint egy megjelenési lehetőség. 12 éves kortól lehet részt venni. Beküldési határidő...”

/Magyarországon is számos lehetőség kínálkozik művészeti projektek megvalósítására és bemutatkozására az antirasszizmus és a tolerancia témakörében. Érdemes figyelemmel kísérni az ilyen tárgyú pályázati felhívásokat, amelyeket a migrációval vagy esélyegyenlőséggel kapcsolatos kampányok részeként tesznek közzé hazai és nemzetközi civil szervezetek. A pályázati lehetőségek motiválják a fiatalokat a közös, kreatív munkára, fontos, hogy felhívjuk figyelmüket a lehetőségekre és támogassuk kezdeményezéseiket! A szerk./